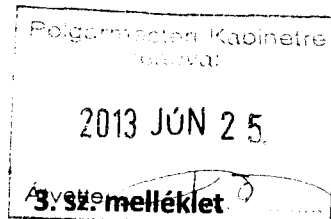

Kt. Cílis várm. 1159 - 1112013
Xt. Cílis várm. 1179 - 2016/2013.

TÉMAVÁZLAT TÉR-KÖZ pályázat – SZENT KORONA ÚTJA

PÁLYÁZATI TERÜLET:

A Szent korona útja Vasutastelep u. – M3-as felüljáró – Rákos út közötti szakasza. A rákospalotai MÁV telep közterületi, közösségi, rekreációs tengelye a

SZENT KORONA ÚTJA

Érintett mintegy 155 lakás a régi MÁV-telepen (Széchenyi út - M3-as-Wesselényi u.-Vasutastelep u. által határolt terület), 325 lakás az új MÁV-telepen (Széchenyi út-Rákos út-Wesselényi u.-M3-as által határolt területen). A terület a hajdani egységes MÁV telep, amelynek ma is sajátos identitása van, annak ellenére, hogy az M3-as ketté vágja, ezáltal két külön részre szakadt.

A Magyar Államvasutak 1892-ben vette át a történelmi Magyarország területén elhelyezkedő, de addig az Osztrák államvasút Társaság birtokában lévő vasútvonalakat és az ahhoz tartozó vasúti műhelyeket. Az 1900-as évek legelején pedig egy 35 hektáros, egykor szőlőművelésre használt területet vásárolt meg és ezen építette fel több ütemben a sajátos arculatát máig őrző lakótelepét.

A Magyar Államvasutak elsők között ismerte fel a lakáskérdés jelentőségét. A döntő lökést az Istvánfelki Főműhely alapítása adta. Több száz szakmunkást kellett családotul letelepíteni az állandó munkaerő biztosítása érdekében.

Első ütemben a Rákos út felé eső oldalon épültek az úgynevezett négyosztatú, földszintes házak. A 30 épület a hozzá tartozó kerttel 120 családnak adott otthont. Második ütemben épültek az Ozmán utcától keletre szintén kerttel a többszintes lakóházak és legutoljára a kétemeletes tisztviselő ház.

Az épületek tömeg és formaképzése, homlokzatformálása szép példája a magyar századforduló szecessziós építészetének.

A rákospalotai MÁV-telep egyfajta kis város volt, számos középülettel. Saját iskolája, óvodája, kertészete és rendőrőrs volt, a 20-as évektől pedig saját vásárcsarnoka. Két helyen sportpálya is létesült. A Főműhelyben tisztasági fürdő és mellette munkáskaszinó teremtette meg a művelődés és szórakozás lehetőségét. A két világháború között megépült a két legnagyobb létszámú, a római katolikus és a református felekezet temploma. A MÁV-telepnek volt egy „saját” villamosa is, amely egy darabig a Rákospalota-Rákosszentmihály HÉV vonal részét képezte.

Ez az összetett és magas színvonalú, városias léptékű, gazdag intézményhálózat alapjaiban járult hozzá a MÁV-telep nem csak a közös munkából táplálkozó hagyományának megteremtéséhez.

Építészeti értékei mellett számos egyéb értéke van a MÁV-telepnek.

A vasutasok körében a kertkultúrának óriási hagyománya volt. A kertművelés természetközeli elfoglaltsága egyfajta ellensúlyt jelentett a munkásoknak, egyben biztosította a család zöldség-gyümölcs ellátását. A kerthasználat ma egyfajta radikális átalakuláson esik át, pihenőkertek, játszókertek váltják fel az egykori haszonkerteket.

A telepet övező betonelemes kerítés a magyar vasút névjegye volt és maradt is. Egyszerű, mégis szép, olcsó, de tartós építészeti elem. Éppen annyira magas, hogy a bennlévőt eltakarja, de mégis át lehet szólni rajta. Az elkülönülés és az összetartozás egységét valósítják meg a szép rajzolatú árnyékot vető, áttört kerítések.

A lakóépületek hajdan egységes arculatát az utóbbi évtizedekben oda nem illő ablakok, tornácbeépítések, helytelen anyaghasználatú tetőfelújítások megbontották. A fővárosi jelentőségű védettség alatti terület rekonstrukcióra szorul.

A MÁV telep tágas kerthasználatára, ami szerint minden egyes lakáshoz tartozik egy-egy kb. 250 m²-es kert, a maga korában is példaszerű volt, ma a lakóparkok világában pozitív minta lehetne. A telep érdekessége a szintén minden egyes lakáshoz tartozó melléképület (felül tyúktól, alul disznóól) telepítése. Ezek is átalakulóban vannak – pozitív példa a játszóházként történő, az architektúrát megőrző átalakítás.

A pályázat részei:

A pályázata kiinduló dokumentuma egy – a meglévő értékeket számba vevő, azt összefoglaló – imázsalbum, amely a fővárosi védettség alatt álló MÁV telep építészeti, kertészeti, táji, mikroarchitektúrában megmutatkozó elemeit gyűjti össze. A pályázat alapidokumentuma lesz ez, ehhez alkalmazkodva, az eredeti értékeket visszaállítva, új értékekkel gazdagítva képzeljük el a Szent korona útját, a rákospalotai MÁV telep közterületi, közösségi és rekreációs tengelyét. A z útvonal mentén kialakítható egyes témák, területek, bekapcsolva a környező lakóépületeket, intézményeket, kerteket is:

1. A Szent korona útja vegyes forgalmi úttá alakítandó – a XVI. kerületi Sashalmi sétány mintájára –, igényesen parkosított terület legyen (pihenő-, játszóterületek kialakítása öblökben), a forgalomcsillapítást az út kanyargós vonalvezetésével lehet megoldani, figyelemmel a meglévő és telepítendő fasor védelmére. A Szent korona útján a Vasutastelep utca felől két oldalon elhelyezett tájékoztató tábla, esetleg kisebb pavilonnal, paddal mintegy kaput alkothat – a MÁV telep bejárataként. A pavilon teraszos kitelepülése közösségszervező hatású lehet. A közösségi sétányt az itt élők alakítják, a jelenlegi védett pozíciót tovább lehet erősíteni a kapuszerű bejárat kialakításával, public art pályázattal a régi és az új MÁV telepi rész adottságaira építve.

Feladatok:

- A sétány tervezése közösségi bevonással történik, minden egyes, az ingatlanokhoz vezető bejárat megőrzésével, ha kell, hangsúlyozásával.
- A parkolás megoldását fontosnak tartjuk – vendégparkolók kialakítása a nagyobb épületek előtt fontos feladat.
- A forgalomcsillapított vegyesforgalmi úton, sétányon csomópontok, állomások, további „stációk” kialakítása lehetséges.
- A sétány egyes részleteinek telepítését, gondozását a mellette lévő házak vállalhatják fel (ültetés, gondozás, működtetés).

2. Public art pályázat a két végpontra, közterületi műtárgy, képzőművészeti alkotás: a Vasutastelep utca felőli közterület jól meghatározott pontján, területén. A pályázat kiírása csak a lehetséges helyszínt határolja körbe, a pontos hely meghatározása része a pályázói feladatnak. Az alkotó vegye figyelembe a Besenyő park közelségét, a villamos végállomást, a közeli áruházat. Az alkotás jelezze a MÁV telep alapvető jellegzetességeit, nyújtsa a vasúthoz tartozás élményét, a funkcionalitáson túlmenően szobrászati, képzőművészeti alkotásként állja meg a helyét - lehetséges funkciók: tájékoztatás, leírás, kerékpártároló (a villamos végállomás miatt), vasúti jelkép (akár csak jelzésszerűen), a MÁV-telep logója stb.

A Rákos úti indulási ponton a feladat hasonló azzal a különbséggel, hogy az új MÁV telepi rész adottságait vegye figyelembe.

3. Szent Korona u. 11. sz. alatti, ún MÁV tisztviselőház zárt udvarának közepén lévő nagy alapterületű légtalmi helyiség közösségi célú hasznosítása (helyi klub, találkozó, kiállító tér – csendes, a lakókat kiszolgáló tevékenység).

Feladatok:

- A légtalmi helyiség felmérése, a természetes bevilágítás megteremtése felülvilágítóval, szellőzőaknáknak és lejáratok állapotfelmérése, felújítása,
- A helyiségcsoport lehetséges funkcióinak megvitatása a Tisztviselőház lakóival.
- Községi tervezés – építészet, public art (a felette lévő dombon játszótér, különleges táji elemek).
- A közösségi használat megtervezése.
- A belső közös udvar térhasználatának felmérése (parkolás, parkfelületek)
- A belső udvar térhasználatának javaslata közösségi tervezésben.
- Megvalósítás az önkormányzat támogatásával

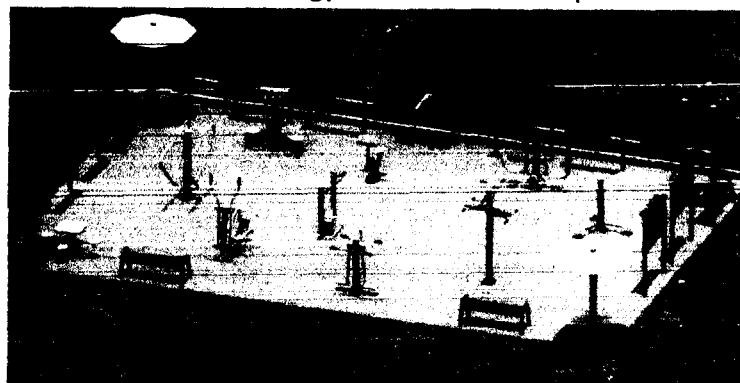

4. Az Ozmán utcai volt óvoda telek közösségi célú hasznosítása indokolt, cél az, hogy a jövőben ne lehessen a telekre lakóparkot létesíteni. Javasolt a korábbi közösségi funkció visszaállítása. A területen minden korosztály részére ki lehet alakítani az életkornak megfelelő, a pihenést, kikapcsolódást szolgáló közösségi helyeket. Gyermekjátszótér a kicsinyeknek, rózsalugas padokkal, sakkasztallal az időseknek, interaktív „játszótér” fiatalok és felnőttek számára. A telek kertfunkcióját erősítené egy mintakert bemutató, ami kedvcsináló lehet a lakóházi belső kertek kialakításához, és amit össze lehet kötni rendszeresen tartott kerti kiállítással, növényvásárral is. A telep területén kutyafuttató kialakítására több helyen van igény. Itt elképzelhető egy kutyafuttatóval kombinált kutyajátszótér létesítése is. A területen a KuK időkből származó MÁV architektúra egyes elemei is elhelyezhetők, rekonstruálhatók, pl. régi Kútház, állomási raktárépület stb.

Feladatok:

- Lakossági egyeztetés a lehetséges funkciókról – ne lakó célú üzleti hasznosításban gondolkodjunk, hanem közösségiben – a tervezési program közös meghatározása.
- Községi tervezésben vázlatok, telepítési variációk készítése.
- Interaktív – fiatalok és felnőttek számára szolgáló „játszótér” kialakításának tervezése közösségi tervezésben
- A lakosság használatába adás – használati, nyitvatartási, stb. szabályok
- A telek leválasztható részén később egy többcélú csarnoképület létesítését javasoljuk

5. A Szent Korona u. 14 sz. 80780/3 hrsz. alatti magántulajdonú ingatlan L7/XV/1 övezetben fekszik. Lakóépülettel az övezeti besorolás miatt nem építhető be, egyéb engedélyköteles épület, építmény egyelőre a KSZT hiánya miatt nem helyezhető el.

Feladatok:

- Tárgyalás az ingatlan tulajdonosaival ideiglenes közcélú hasznosításról.
- Lakossági egyeztetés a megvalósítás, fenntartás tárgyában

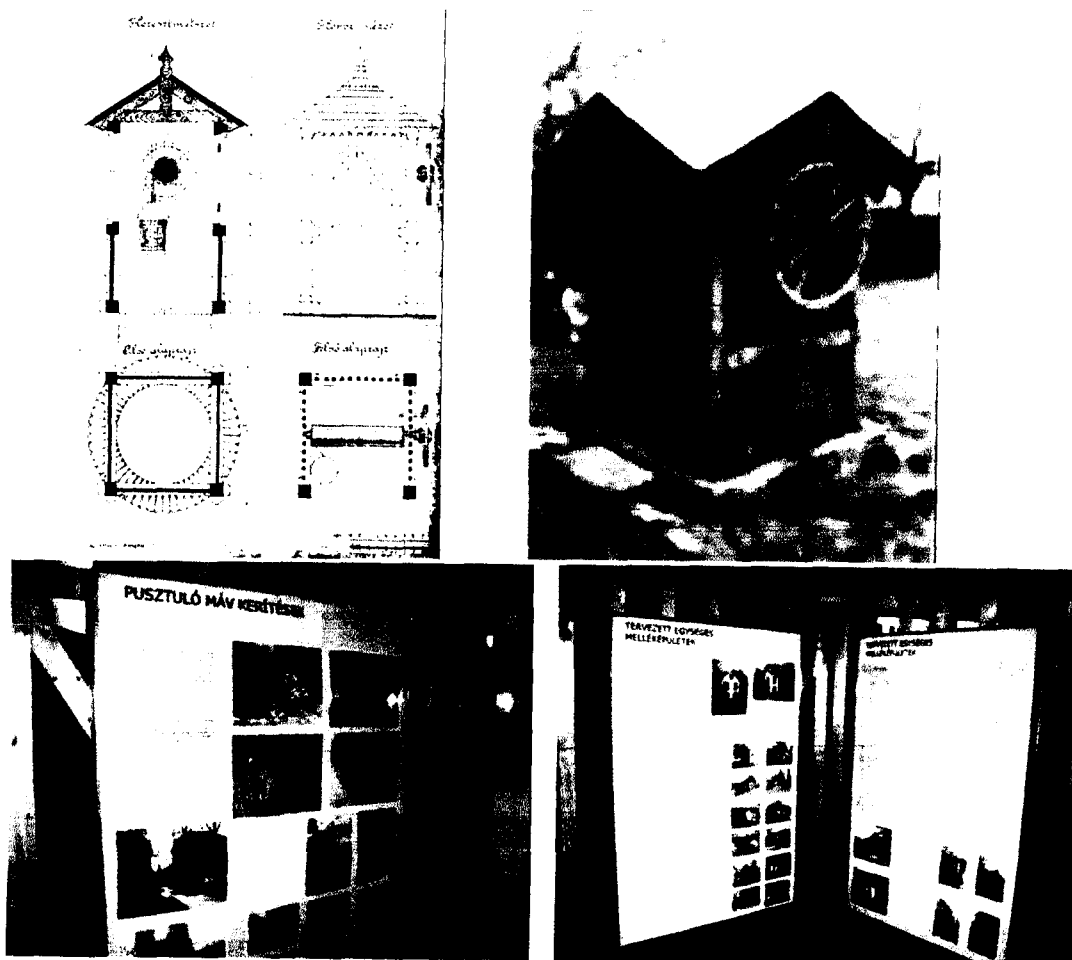
6. A MÁV telep mikroarchitektúrája a hagyományos MÁV kerítéstől kezdve a bejáratokon át, az épületek jellegzetes homlokzatképzésén keresztül visszaállítandó. Megoldandók a hulladéktárolás, szállítás építészeti, kertészeti kialakítása is. Az egyes lakásokhoz tartozó kertek szintén a rekonstrukció részét képezhetik, ezek nem csupán egyéni, családi célokra, hanem közösségi célra is használhatók. A régi melléképületek – hajdan alul disznóól, felül tyúkól – újszerű hasznosítására javaslatokat gyűjtünk (pl. játszóház), konkrét mintaépület felújításával kívánjuk ezen épületek felújítását az egész telepen kezdeményezni.

Megoldásra vár a parkolás kérdése is, különös figyelemmel azon lakóházakra, ahol telken belül ez nem megoldható, továbbá gondolni kell vendégparkolók létesítésére is.

Feladatok:

- A MÁV telep jelenlegi mikroarchitektúrájáról, annak építészeti, örökségvédelmi problémáiról lakossági összejövetel
- A mikroarchitektúra megmentésének lehetőségei, konkrét programok (kerítések, bejáratok, mintahomlokzat a Szent Korona út menti házak közül valamelyiken, egyéb mikroarchitektúra pl. a hulladék elhelyezés témája)

7. A régi MÁV-telep egyik legszebb sajátossága, hogy valamennyi lakáshoz önálló kb. 250 nm-es kiskertek tartoznak, amelyek hajdan zöldség- és gyümölcsstermesztésre szolgáltak. Ez a funkció az utóbbi időben kiegészült a szabadidő, rekreáció, társas kapcsolat, játszókert, díszkert funkciókkal. Ezen új értékek szolgálatában és elterjesztésükre javasoljuk kertpályázat kiírását a régi MÁV telep legszebb kertje címért az alábbi kategóriákban:

- a legszebb konyha- és gyümölcsös kert
- a legkedvesebb gyermekbarát kert
- a leginkább vendégváró és pihenő kert
- a legizgalmasabb szerkezetű kert
- a legkülönlegesebb építmények kertje
- a leggazdagabb növényállományú kert

8. Az M3-as felett vezető gyalogos híd mindkét hídfőjének környezete kertészeti, tájépítészeti rendezésre szorul. A gyalogos hidat képzőművészeti eszközökkel kellene az új tengely szerves részévé tenni. A hídfők környezetében a zajvédelmet dúsabb növényzet telepítésével lehet elősegíteni, ehhez számos kertészeti, gondozási ötletet várunk.

Feladatok:

- A hídfőkre kertészeti tervek készítése, lakossági megvitatása
- A zajvédő falak humanizálása – növényzet telepítési javaslat a hídfő két oldalán
- Javaslat a híd átértékelésére képzőművészeti, tájépítészeti eszközökkel
- Kivitelezés közösségi részvétellel

9. A Szent Korona útja az iskola előtti szakaszán az adott funkcióhoz alakítandó, a Rákos útig terjedő szakasz hasonlóképpen alakítandó ki, mint a másik oldal: a Vasutastelep és az M3-as közötti szakasz.

Feladatok:

- A sétány tervezése közösségi bevonással, állomások, további „stációk” kialakítása
- A sétány egyes részleteit a mellette lévő házak lakói, elsősorban a Szent Korona Iskola, vállalják fel (ültetés, gondozás, működtetés).

10. A Szent korona úti Iskola nyitott iskolaként funkcionálása – a műfüves pálya, tornaterem, belső terek lakossági, közösségi hasznosítása a volt MÁV óvoda, majd orvosi rendelő telkével együtt. A külön telken álló épület helyiségeinek egy részét (technikai rész és konyha) most is az iskola használja. A használaton kívüli helyiségeket olyan ifjúsági közösségi célokra javasolt alakítani, ahol a most csellengők felügyelet mellett, közös játékkal (ping-pong, cso-csó) tölthetik a szabadidejüket. Helyet kaphatna itt egy nyelvi labor is.

Feladatok:

- Külső terek, helyiségek hasznosításának kialakítása az iskola bevonásával

11. A Szent Korona útja a hajdani Rákospalota-Rákosszentmihály HÉV vonal része volt. Ennek emlékét sokan őrzik, külön honlap van erről („Elvesztett” sínek – Budapest megszűntetett villamosai”. Emléket lehetne állítani az iskola környezetében még meglévő sínre ültetve egy HÉV kocsit (körül lehetne nézni az Istvántelki főműhely vasúti „temetőjében”, rendkívüli vasúttörténeti anyag halmozódott ott fel).

Feladatok:

- HÉV kocsit, vagy motorkocsit, villamos, egyéb vasúti jármű vásárlása.

- Kiállítás tervezése a MÁV telepről (a Rákospalotai Helytörténeti Gyűjtemény részeként a 100 éves évfordulóra készült kiállítás anyagának felhasználásával).
- Esetleg kis időszakos büfé a kocsiban, kitelepülési lehetőséggel.

12. A MÁV telepi római katolikus templom és kertje az új közösségi tengely vérkeringésébe bekapcsolható. A templomkert alkalmas a templomhoz méltó közösségi funkciókra, a Szent Korona út sarkán lévő volt légoltalmi helyiségben kialakított urnatemető is közösségi tér. A templomépület hátsó traktusának felújítását, a freskók rendbehozatalát más források bevonásával lehet megoldani.

A Szent Korona útja 2-8., a Kazán utca 1-7. és Alkotmány utca 5-11. számú lakóépületeket övező (80735/35) hrsz közterület középső részének lakóközösség által történő közösségi hasznosítása spotpályák, játszótér építésével, az épületek körül saját használat biztosításával lehetőség a kertészkedésre. Az út mentén az ezen az oldalon hiányzó fasor szakasz telepítése.

Feladatok:

- Községi kertek kialakítása közös tervezésben (parcellák, közös területek, kerti - építmények elhelyezése, komposztálás, locsolóhálózat). Kertpályázat.
- Parkolás vizsgálata
- Belső közterület közösségi hasznosítására javaslatok összegyűjtése
- A végső elgondolások lakossági egyeztetése

13. Kertpályázat kiírását javasoljuk az új MÁV telep legszebb kertje címért az alábbi kategóriákban:

- a legszebb előkert
- a legjobb pihenőkert rész
- a legkedvesebb gyermekbarát kerti sarok

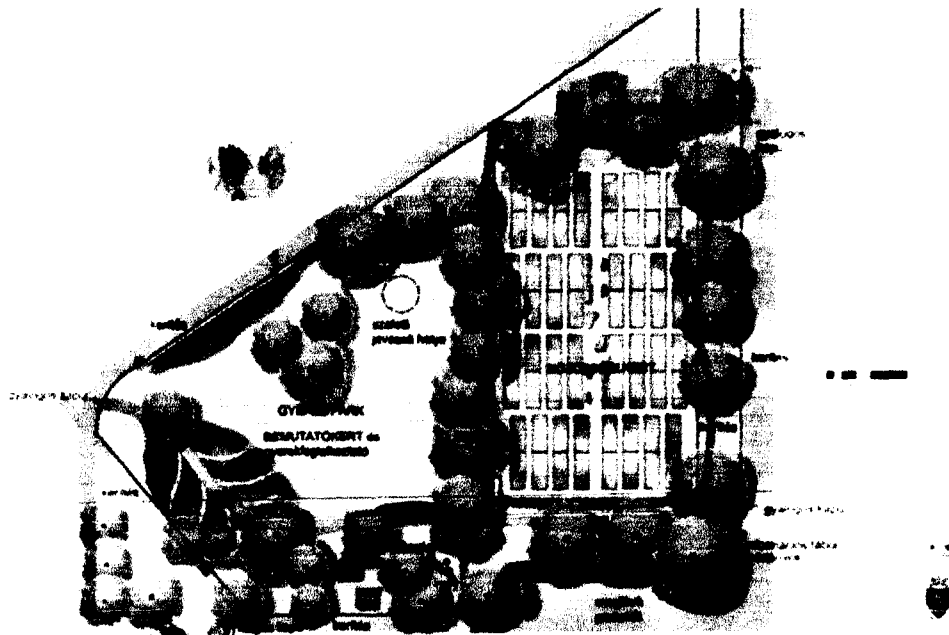
14. A Rákos út 94-96. szám alatti lakóépületek számára a környező közterület hasznosításba adása közösségi kertek kialakítása céljából. Kialakítható itt közösségi veteményes és gyümölcsös, illetve gyógynövény- és fűszerkert egyaránt.

A Rákos út 98-100. szám alatti lakóépületek saját telken állnak, de a kertépítés itt is felmerül.

Feladatok:

- Községi kertek kialakítása közös tervezésben (parcellák, közös területek, kerti építmények elhelyezése, komposztálás, locsolóhálózat). Kertpályázat.
- Mintakert kialakítása, előadás sorozat szervezése a kertészkedésről kertfelügyelet, locsolás biztosításának vizsgálata
- A végső elgondolások lakossági egyeztetése

Zugló, Pihenőpark és közösségi kert - kertépítészeti vázlatterv

Egy példa közösségi kert kialakítására

A részt vevők köre:

- Bp. Főv. XV. ker. Önkormányzat
- MÁV Telepiek Baráti Köre Egyesület – Arlett Annamária
- MÁV telepi Jézus Szíve római katolikus templom közössége – Vitai Attila
- MÁV telepi református templom közössége – Szabó Péter
- MÁV telepi Szent Korona úti Általános Iskola közössége
- Testvériség Sportegyesület
- Szent Korona u. 11. ún. Tisztviselőház közössége
- Csokonai Művelődési Központ